

ANAYASA MAHKEMESİ, VERGİ MAHKEMESİNDE DAVA AÇMA SÜRESİNİ ANAYASAYA AYKIRI BULMADI

ÖZET

Anayasa Mahkemesince 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... vergi mahkemelerinde otuz gündür." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, karar verilmiştir.

6.1.1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un 7/a maddesinde, dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gün olarak belirlenmiştir.

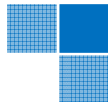
Malatya Vergi Mahkemesi'nce itiraz yolu ile "**... vergi mahkemelerinde otuz gündür.**" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur.

Yapılan bu başvuru üzerine Anayasa Mahkemesince verilen, 04.02.2010 tarih, 2006/23 E., 2010/27 sayılı Karar, 2 Aralık 2010 tarih ve 27773 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu karar bu sirkülerimize eklenmiş olup, Anayasa Mahkemesi'nce,

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... vergi mahkemelerinde otuz gündür." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

4.2.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'nce "**... vergi mahkemelerinde otuz gündür.**" ibaresi Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır.

Saygılarımızla...

2 Aralık 2010 PERŞEMBE

Resmî Gazete

Sayı : 27773

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/23

Karar Sayısı : 2010/27

Karar Günü : 4.2.2010

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Malatya Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı "İdari Yargılama Usulü Kanunu"nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... vergi mahkemelerinde otuz gündür." ibaresinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Katma değer vergisi salınmasına ve özel usulsüzlük ile vergi ziyayı cezaları kesilmesine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

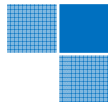
Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Mahkememizde görülmekte olan bu davada uygulanacak kural olan idari yargı yerlerinde dava açma süresini düzenleyen kurallar arasında yer alan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7/1. maddesindeki "vergi mahkemelerinde otuz gündür" şeklindeki hükmün Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2, 5, 10, 36 ve 25. maddelerine aykırılığı yolunda kanaat oluştuğundan Anayasanın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulması gerekmiştir.

I- İTİRAZA KONU DÜZENLEME ANAYASANIN 2. MADDESİNE AYKIRILIK TEŞKİL ETMEKTEDİR:

Anayasanın 2. maddesi "Türkiye Cumhuriyeti, toplumunun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir..." hükmünü amirdir.

Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini gerçekleştiren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen

kılan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasanın ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlet olarak tanımlanmıştır.

İtiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Şöyle ki; hukuk devletinun unsurları arasında sayılan eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetiminin en etkin yolu yargı denetimidir. Devletin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetimi önündeki en büyük engellerden biri ise aşırı kısıtlanmış dava açma süresidir.

İdari yargı düzeninde yargılama usullerini düzenleyen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda dava açma süresi kamu düzeninden sayılmış, süre denetimine ilk inceleme konuları arasında yer verilerek, davanın taraflarının iddia ve kabullerine bakılmaksızın resen incelenmesi zorunlu kılınmıştır.

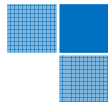
İdarenin yüklediği kamu görevlerini yerine getirebilmesi için karar alıp uygulaması, işlem yapması, eylemde bulunması ve sahip olduğu kamu gücünü kullanabilmesiyle işlevini sürdürmektedir. İdari işlem etkilerinin sürdürülebilmesi ve bozulup ortadan kaldırılması tehdidinden uzak tutulması olarak tanımlanan idari istikrar ilkesinin gereği olarak yönetilenlere idarenin güvenilirliği ve sürekliliği kanısının verilmesi, idarenin kararlarının geçerliliğini koruduğu ve sık sık bozulup ortadan kaldırılamayacağı güveninin uyandırılması gerekmekte ve bunun sağlanabilmesi için iptal davası açabilme hakkının yasalarla belirli sürelerle sınırlandırılmasına olanak bulunmaktaysa da bu sürenin idari dava açma yoluyla hak arama özgürlüğünü ortadan kaldıracak şekilde makul olmayan ölçülerde kısıtlanması hukuk devletinden uzaklaşmayı beraberinde getirir.

II- İTİRAZA KONU DÜZENLEME ANAYASANIN 5. MADDESİNE AYKIRILIK TEŞKİL ETMEKTEDİR:

Anayasa'nın 5. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktadır." hükmünü amirdir.

Anayasayla Devlete kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan engellerin kaldırılması yolunda görevler verilmiştir.

Kişinin hakkında tesis edilen idari işlemlere karşı dava hakkını sınırlayan dava açma süresinin makul olmayan sürelerle sınırlanmış olması kişinin genelde temel hak ve hürriyetlerinde özeld hak arama özgürlüğünde hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak anlamda bir hukuksal sınırlama olup, hiç şüphesiz bu sınırlamanın

kaldırılması veya makul bir düzeye getirilmesi devletin Anayasasının 5. maddesi ile getirilen görevlerindedir.

İdari yargıda dava açılması belirli bir hazırlık sürecini gerektirmektedir. 2577 sayılı Kanunda dava dilekçesinde bulunması gerekli hususlar belirlenmiş hatta bazı zaman idarenin elinde bulunan ve vatandaşça edinilmesi zaman ve emek harcanmasını gerektiren bilgi ve belgelerin dava dilekçesine eklenmesi zorunlu kılınmıştır. Diğer taraftan özellikle vergi davalarının çoğu zaman teknik konuları içermesi nedeniyle bir hazırlık safhasını ve konuda uzmanların (serbest muhasebeci, mali müşavir veya yeminli mali müşavir gibi) yardımını gerektirmektedir. Uygulamada dava açma süresini geçirmemek için acelece açılan davalarda birtakım yanlışlıklar yapıldığı, dilekçe eklerinin eksik konulduğu, bu eksik ve yanlışlıkların çoğu zaman dilekçenin reddi kararlarına sebebiyet verdiği, bunun ise Anayasanın 141. maddesinde vücut bulan "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." hükmüne aykırılık teşkil edecek şekilde davaların uzamasına ve yargılama masraflarının artmasına neden olduğu, hatta yapılan bu hata ve yanlışlıkların davanın konusunun ve dava gerekçelerinin tam olarak ortaya konulamaması nedeniyle kararlardaki hukuki isabet derecelerini etkilediği görülmektedir.

Her ne kadar, Anayasada bu hakların kullanılmasını engellemeyecek makul sürenin ne olduğu belirtilmemekteyse de, ülkenin içinde bulunduğu durum, idarenin yapısı ve işleyişi ve gerek Anayasa Mahkemesine gerekse diğer idari yargı mercilerine başvuruda tanınan süreler dikkate alınarak makul süre ölçütünün yasaların Anayasaya uygunluğunu denetlemekle görevli ve yetkili Anayasa Mahkemesince konulabileceği açıktır.

III- İTİRAZA KONU DÜZENLEME ANAYASANIN 10. MADDESİNE AYKIRILIK TEŞKİL ETMEKTEDİR:

Anayasanın 10. maddesi "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

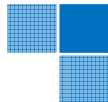
Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." hükmünü amirdir.

2577 sayılı Kanununun 2. maddesinde idari dava türleri iptal ve tam yargı davaları olarak gösterilmiştir. Her ne kadar doktrinde vergi davaları iptal ve tam yargı davaları arasında kendine özgü bir tür olarak gösterilse de pozitif hukuk açısından iptal davası niteliğine uygun olarak sınıflandırılabilir dava türüdür.

2577 sayılı Kanununun 7/1. maddesinde, aynı yargı düzeninde yer alan, gördükleri davaların nitelikleri itibarıyla (iptal ve tam yargı davaları) aynı dava türlerine bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemeleri arasında dava açma süresi açısından vergi

mahkemesinde idari dava açanlar açısından eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacak şekilde sınırlayıcı bir düzenleme getirilmektedir.

IV- İTİRAZA KONU DÜZENLEME ANAYASANIN 36. MADDESİNE AYKIRILIK TEŞKİL ETMEKTEDİR:

Anayasanın 36. maddesi “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılama hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.” hükmünü amirdir.

Anayasanın bu maddesiyle herkesin meşru vasıta ve yollardan yararlanarak davacı veya davalı olarak yargı mercileri önüne gelebilmesine, iddia ve savunmalarını yazılı veya sözlü olarak yargı mercileri önünde dile getirebilmesine olanak sağlanmış ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.

Yargılama ve bu yargılamayı yapan mahkemeler ne kadar adil ve bağımsız olurlarsa olsunlar adil yargılama ve yargılanmadan bahsedebilmek için öncelikle kişinin meşru vasıta ve yolları kullanarak yargı mercileri önüne gelebilmesi gerekmektedir. Kişinin yargı mercileri önüne gelebilmesini engelleyen unsurlardan olan dava açma süresinin makul olmayan kısıtlamalara tabi tutulması adil yargılanma hakkının kullanılmasını engelleyecektir. Daha önce de değinildiği gibi vergi mahkemelerinde dava açılmasının İdari Yargılama Usulü Kanunu ile belirli usul ve kurallara bağlanması ve kişinin iddiasına ve savunmasına ilişkin hususları yargı mercileri önüne getirebilmesi için gerekli hazırlığı yapılabilmesi, gerek hukuki yardımdan gerekse teknik yardımdan yararlanabilmesi için zamana ihtiyacı olduğu ve bu zamanın makul bir süre olması gerektiği kuşkusuzdur.

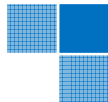
V- İTİRAZA KONU DÜZENLEME ANAYASANIN 125. MADDESİNE AYKIRILIK TEŞKİL ETMEKTEDİR

Anayasanın 125. maddesi “idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır” hükmünü amirdir.

Hak arama özgürlüğünün idari yargı açısından en önemli dayanağını hukuk devleti anlayışının zorunlu bir unsuru olarak “idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır” ilkesi oluşturmaktadır. Bu ilke idarenin hukuka uygunluğunun en etkin denetim biçiminin ancak yargısal denetim ile sağlanabileceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Anayasa ile yargısal denetim unsuruna çeşitli sınırlamalar getirilmekteyse de yargı denetiminin gerçekten etkili ve verimli olabilmesi için, yürütme organının bütün işlemlerini kapsamaması ve yargı yolunun açıklığının görünüşte değil gerçekte açık olması gerekmektedir.

Yasayla vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına karşı açılan davalara bakmakla özel görevli ve yetkili vergi mahkemeleri kurulmuşsa da, görev ayırımının çoğu zaman yeterli hukuk bilgisine sahip olmayan vatandaşlarca tam olarak

bilinememesi hatta yargı yerlerince dahi (örneğin toplu konut fonundan dolayı ortaya çıkan uyumsuzluğu çözümlenecek idari yargı yerinin idare mahkemesi mi? yoksa vergi mahkemesi mi? olması gerektiğine ilişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.05.2003 tarih ve E:2003/1, K:2003/1 sayılı kararında olduğu gibi) kolayca ortaya konulmasının zor olması ve vatandaşlar arasında idari yargı yerleri olarak ismi nedeniyle idare mahkemelerinin tanınması ve bilinmesi nedeniyle vergi mahkemelerinde açılması gerekli olan davalar dava açma süresinin altmış gün olduğu zannedilerek idare mahkemelerinde açılmakta bu halde idare mahkemelerinden görev ret kararı ile gelen davalarda vergi mahkemelerinde otuz günlük dava açma süresi geçirildiğinden bahisle süre ret kararları verilmesine (örneğin benzer bir olayda vergi mahkemesinde açılması gerekirken idare mahkemesinde açılan davada Ordu İdare Mahkemesinin görev ret kararı ile Ordu Vergi Mahkemesine gelen davada bu Mahkemenin 12.06.2000 tarih ve E:2000/165, K:2000/133 sayılı kararıyla davanın süreden reddine karar verilmiş ve bu karar Danıştay 7. Dairesinin 14.11.2002 gün ve E:2000/3122, K:2002/3578 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.) sebebiyet vermekte bu ise telafi edilmesi mümkün olmayan hak kayıplarına yol açmakta, yargı yolu açıklığı ilkesi önünde engel oluşturmaktadır.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ:

Anayasanın 152. maddesi "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

...

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içerisinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içerisinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır..." hükmünü amirdir.

Anayasanın 153. maddesi ise "Anayasa Mahkemesi kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

...

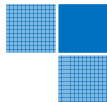
Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar...

...

İptal kararları geriye yürümez.

..."

hükmünü amirdir.

Anayasanın bu hükümlerine göre mahkemeler itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurduklarında davanın görüm ve çözümünü Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararının Resmi Gazetede yayımlanmasına kadar bekletmekte, ancak bu bekleme süresi her halükârda beş ayı geçmemektedir.

Ancak, Anayasa Mahkemesinin iş yoğunluğu nedeniyle başvurular beş ay içerisinde sonuçlandırılmamakta hatta çeşitli davalarda 4 - 5 yıla kadar uzayabilmektedir. Bu da (idari yargıda süre ret kararlarının ilk inceleme konuları arasında yer alması nedeniyle kısa süre içerisinde karar verildiği ve gerek itiraz merci bölge idare mahkemelerinde gerekse temyiz mercî Danıştayda kısa süre içerisinde karar verilerek kesinleştiği dikkate alındığında) gerek üzerinden Anayasa Mahkemesine başvuru olan davanın gerekse benzer durumdaki davaların belki de Anayasaya aykırı olan mevcut yasal düzenlemeye göre çözümlenmesine sebebiyet vermektedir ki, bu hukuk devletine yakışan bir olgu değildir.

Bu nedenlerle, itiraza konu yasal düzenlemenin Anayasaya aykırılığı ve gerek görülmekte olan davası üzerinden Anayasa Mahkemesine başvuru olan davacıyı gerekçe benzer durumda olan diğer kişileri telafisi güç veya imkansız zararlara uğratacağı yolunda ciddi kanaat oluştuğundan itirazda yürürlüğün durdurulması isteminde bulunulması gerekmektedir.

SONUÇ: Yukarı da açıklanan nedenlerle, Mahkememizde görülmekte olan davada uygulanacak kural olan idari yargı yerlerinde dava açma süresini düzenleyen kurallar arasında yer alan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7/1. maddesindeki "vergi mahkemelerinde otuz gündür" şeklindeki hükmün 2709 Sayılı Kanun Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2, 5, 10, 36 ve 125. maddelerine aykırılığından bahisle Anayasanın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, bu davanın görüm ve çözümünün Anayasa Mahkemesinin başvuru hakkındaki kararına kadar bekletilmesine, bekleme süresinin her halükârda başvuru kararının Anayasa Mahkemesi kayıtlarına girdiği tarihten itibaren beş ayı geçmemesine 27.12.2005 tarihinde oybirliği ile karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

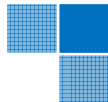
6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu kuralı da içeren 7. maddesi şöyledir:

"1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve **vergi mahkemelerinde otuz gündür.**

2. Bu süreler;

a) İdari uyumsuzluklarda; yazılı bildirim yapıldığı,

b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyumsuzluklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğ; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak

sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

3. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanununda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün sonra işlemeye başlar.

4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz.”

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36. ve 125. maddelerine dayanılmış, 142. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 22.2.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

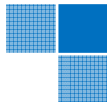
V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

06.01.1982 günlü, 2577 sayılı “İdari Yargılama Usulü Kanunu”nun 7. Maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “... vergi mahkemelerinde otuz gündür.” ibaresinin, yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 22.2.2006 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık olan idarenin etkin bir şekilde denetlenebilmesi ve hak arama özgürlüğünün kullanılamayacak hale getirilmemesi bakımından, kişilerin haklarında tesis edilen idari işlemlere karşı açacakları davalara ilişkin sürelerin ölçsüz bir biçimde sınırlanmaması gerektiği, esasen dava açma süresinin makul bir şekilde sınırlanmasını sağlamanın Devletin görevlerinden olduğu, ayrıca vergi davalarının nitelik itibarıyla çoğu zaman teknik konulara ilişkin olması nedeniyle, bu tür davaların açılmasının uzman kişilerin görüşünün alınmasını, idareden birtakım bilgi ve belge temin edilmesini gerektirebileceği, bunun da vergi davaları için öngörülen sürenin çok kısa olmaması sonucunu doğuracağı, ayrıca pozitif hukuk açısından iptal davası niteliğindeki vergi davaları ile Danıştay ve idare mahkemelerinde açılacak iptal davaları arasında ve aynı yargı düzeni içinde yer alan vergi mahkemeleri ile Danıştay ve idare mahkemeleri arasında

dava açabilmek bakımından farklı sürelerin öngörülmesinin eşitlik ilkesine de uygun düşmeyeceği, bu nedenle de Danıştay ve idare mahkemeleri için 60 gün olarak öngörülen dava açma süresinin, vergi mahkemelerinde açılacak davalar için 30 gün olarak öngörülmesinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

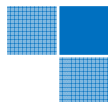
2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, itiraz konusu kural ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 142. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Başvuran Mahkeme, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dava Açma Süresi" başlıklı 7. maddesinin "Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür." hükmünü içeren (1) numaralı fıkrasında yer alan "**vergi mahkemelerinde otuz gündür.**" ibaresinin iptalini istemektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; temel hak ve özgürlüklere dayanan, bu hakların korunup güçlenmelerine olanak sağlayan, adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık olan devlettir. Böyle bir düzenin kurulması, yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içinde kalması, temel hak ve özgürlüklerin Anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır. Ayrıca, yasaların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi de hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Devletin temel amaç ve görevlerini belirleyen, Anayasa'nın 5. maddesinde, devlete, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamak görevi verilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında

eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

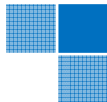
Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, herkesin gerekli araç ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak sav ve savunma hakkı bulunduğu belirtilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisini oluşturmaktadır. Gerçekten, karşılaştığı bir suçlamaya karşı kişinin kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

Anayasa'nın 125. maddesinde ise, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilip, idari işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin, yazılı bildirim tarihinden başlayacağı öngörülmüştür.

Anayasa'da, idari işlemlere karşı (vergi mahkemelerinde) açılacak davaların hangi sürede açılacağına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme yer almamış, 142. maddede "mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişlerinin ve yargılama usullerinin" yasa ile düzenleneceği belirtilerek konu yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Bu nedenle, diğer davalarda olduğu gibi, vergi mahkemelerinde açılacak davalarda da dava açma süresini belirleme yetkisi, Anayasa'da belirlenen kurallara bağlı kalmak ve adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözetmek koşuluyla yasa koyucunun takdirindedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda, idari yargının temel özellikleri doğrultusunda, dava dilekçelerde yer alacak konular belirlenmiş, dava açma süresi kamu düzeninden görülerek kesin kurallara bağlanmış, tebligat ve cevap verme evresini oluşturan dilekçe ile savunmaların sayısı ve süresi sınırlandırılmış, bu sürelerin geçmesinden sonra verilecek savunma veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edilemeyeceği açıklanmıştır. İdari yargılamanın, davanın açılışı ve istemlerin sergilenişi konusundaki özelliklerini yansıtan bu kuralların, idarenin sürekli dava tehdidi altında kalmaması, uyumsuzlukların mümkün olan süratle sonuçlandırılması, idarenin faaliyetlerindeki etkililiğin ve istikrarın sürmesi, davalar nedeniyle yönetimlerce savunmalar hazırlanması ve gerekli idari önlemlerin alınması gibi neden ve olgulara dayandığı anlaşılmaktadır.

Doktrinde ve yargı kararlarında, idari işlemlerin belirli bir süre sınırlaması olmaksızın, süreklilik arz edecek şekilde veya makul olmayacak ölçüde uzun bir süre dava konusu edilebilme olasılığının bulunmasının, kamu hizmetlerinin işleyişini aksatacağı ve idarede bulunması gereken istikrarı bozacağı ifade edilerek, idari dava açma sürelerinin,

kamu hizmetlerinin özellikleri ile ülkelerin sahip oldukları teknolojik yapıları gibi özel koşullara bağlı olarak belirlenebileceği kabul edilmektedir.

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24. maddesinde, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'ın karara bağlayacağı idari davalar sayılmış, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinde de idare mahkemelerinin genel görevli idari yargı yeri olduklarına işaret edilmiştir. Aynı Kanun'un 6. maddesinde ise, vergi mahkemelerinin, genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları ve burada belirtilen konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulanmasına ilişkin davaları ve diğer kanunlarla verilen işleri çözümleneceği belirtilmiştir.

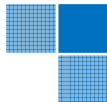
Yasakoyucu tarafından, Danıştay ve idare mahkemelerinin görevine giren konuların özellik ve nitelikleri ile vergi mahkemelerinin görevine giren konuların özellik ve niteliklerindeki farklılıklar ve kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülebilmesi için vergilendirme işlemlerindeki kamu yararı gözetilerek, özel kanunlarında öngörülen süreler saklı olmak üzere, dava açma süresinin vergi mahkemelerinde 30 gün olarak öngörülmesi, Anayasa'nın 2., 5., 10., 36., 125. ve 142. maddelerine aykırı görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

Şevket APALAK ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamışlardır.

VII- SONUÇ

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "... vergi mahkemelerinde otuz gündür." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 4.2.2010 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Şevket APALAK	Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ
Üye Engin YILDIRIM		Üye Nuri NECİPOĞLU

AZLIK OYU

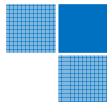
Anayasa'nın 155. maddesinde Danıştay'ın idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olduğu, kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakacağı belirtilmiştir. İdari mahkemeler, 2576 sayılı Yasa ile kurulan Bölge İdare ve onun yargı çevresinde oluşturulan idare ve vergi mahkemeleridir. Bu mahkemelerin hakimleri idari yargı yargıçları olarak anılan mahkemelerde ayırım yapılmaksızın görev yürütebilmektedir.

Aynı yargılama yöntemi uygulayan idari mahkemelerde, ilk inceleme veya görevli olmayan yerlere başvurma sonucu davanın yenilenmesi, dava açmadan önce üst makamlara başvurulduğunda beklenecek süre, yürütmenin durdurulması kararlarına itiraz, dosyanın oluşumuyla ilgili tebligat ve cevap verme süreleri, kanun yollarının nedenleri, yerleri ve süreleri gibi konular yönünden ortak kurallar geçerlidir. Ayrıca idare ve vergi mahkemeleri arasında görev ve yetki yönünden yapılan incelemeler sonucu dava dosyalarının birbirlerine gönderilmesi de yasal hususlardandır.

Hukuksal bu olgulardan, idari mahkemelerin yapısal ve işlevsel bir bütünlük oluşturdukları anlaşılmaktadır. Bu bütünlüğün diğer bir göstergesi de, 2577 sayılı Yasa'nın mahkemeler için aynı tür davaları öngörmüş olmasıdır.

İdari davalarda genellikle idari işlemler konu olmaktadır. Vergi mahkemelerinde görülen vergi işlemlerinin diğer idari işlemlerden ayrı nitelenmesine ve hak arayayla yakından ilgili bir konuda özel bir konum almasına idare hukuku açısından yeterli neden bulunmamaktadır. Çünkü idari faaliyet ve idari gücün etkinliği her iki işlemde de öncelikli koşuldur. İdari faaliyetin ayrı konuları düzenlemesi, ayrı sebep ve konular içermesi, koşul veya öznel işlem olarak tanımlanması, yargılama aşamasının tüm evrelerinde aynı yöntemle bağlanmışken süre konusunda bütünlükten kısmi kopmaya gerekeceği olamayacaktır.

Bu kapsam içinde idari işlemlerle ilgili öncelikli kabullerden olan yasallık ilkesi, her idari işlemin geçerliliğini aynı derecede korurken, sürekli dava baskısı altında kalmamaları için idari davaların süreyle sınırlandırılmasını gerektirmiştir. Bunun sonucu olarak 2577 sayılı Yasa 7. maddesiyle temel kural koyarak "özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde" dava süresinin Danıştay'da ve idare mahkemelerinde altmış, vergi mahkemelerinde ise otuz gün olduğunu öngörmüştür. Görüldüğü gibi 2577 sayılı yasa idare ve vergi mahkemelerinin görev alanını gözetmeden Danıştay'da görülecek davalar için süreyi altmış gün olarak öngörmüştür. Bu durumda vergileme işlemleriyle doğrudan ilgili olmasa da vergi hukukunun konusunu oluşturacak kimi işlemler Danıştay'da altmış gün içinde dava konusu edilebilecektir. Dahası, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi doğrultusunda birden çok vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlemlerle ilgili uyuşmazlıkların görüleceği davalarda Danıştay'a ilişkin dava açma süresine bağlı kalınacak ve vergi yargısına yönelik sürede belirsizlik yaşanacaktır. Böylece, olası sakıncaları ve ivedilik öncelikleri yönünden vergi işlemleri gibi sonuç doğuracak veya etkileri daha kapsamlı

olabilecek olan idare mahkemelerinin veya Danıştay'ın görev alanına giren idari işlemlerle ilgili dava süresine yönelik yaklaşımın vergi mahkemelerinde etkili olmamasındaki tercihin nedenlerinin kaçınılmaz varlığından söz etmek güçleşecektir. Ayrıca dava süresi dışında ivediliğin gerektirdiği konularda başka tercihlerin usul yasasında karşılık bulmadığı da bir gerçektir.

Öte yandan, dava süresiyle ilgili kuralın öncelikle vurguladığı bir ölçüt yukarda da değinildiği gibi "özel yasa" vurgusudur. İdari işlemle ilgili yasa zorunluluk ve gerek gördüğünde temel yasadan ayrılarak özel bir süre öngörebilecektir. Özel süre, özel yasanın konusu olmalıdır. Her iki mahkeme içinde temel oluşturan usul yasasının bu vurgudan sonra süre ayırması, maddenin öncelikli yaklaşımın doğal sonucu olmamaktadır.

Dava açma sürelerinin oluşturduğu bu ortamda ve idari yargının bütünlüğü içinde, idari işlemlerden yakınanlar yönünden mahkeme farklılığının davacı olma konumundaki benzerliği değiştirmedeği açıktır. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında adil yargılama hakkını kullanan ve aynı usul yasasının yargılama akışı karşısında aynı yargı sisteminde yer alan tüm davacılar, kuşku yok ki aynı konumdadır.

Bu durumda, vergi işlemleriyle ilgili başka işlemlere karşı idare mahkemeleri ve Danıştay'ın görevine girebilecek uyumsuzlukların varlığı yanında, vergi ve idare mahkemeleri arasında görev ve yetki kuralları gereği dosya akışı nedeniyle idare mahkemesindeki bir dosyanın süre sorununun yaşanabileceği vergi mahkemesine aktarılabilme olasılığı da gözetildiğinde, idari işlemler yönünden aynı yargı sistemi içinde adil yargılama hakkı arayan davacıların farklı dava açma sürelerine bağlı tutulmasının, Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırı olduğu açıktır. Ayrıca, belirlenen sonuca neden olan kuralın, özel yasalara yapılan vurguya karşın Danıştay ve İdare mahkemelerine yönelik farklı süre öngörmesiyle uygulamada oluşacak duraksama ve çelişkiler nedeniyle doğacak belirsizliklerle Anayasa'nın 2. maddesine ve adil yargılama hakkının kaybı olasılığından ötürü 36. maddesine aykırılık oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraza konu ibarenin iptali gerekeceği oyuyla karara karşıyız.

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

